

Kijken mag, plukken niet: deze paddenstoelen kom je nu het vaakst tegen

© Dirk Ottenburgs/Shutterstock

Wie dezer dagen rondloopt in het bos, natuurgebied of zelfs eigen tuin, kan er niet omheen: de paddenstoelen schieten als euh paddenstoelen uit de grond. Niet moeilijk want alleen in Vlaanderen zijn er al meer dan 4.000 soorten te vinden. Samen met expert Wim Veraghtert van Natuurpunt zetten we de meest voorkomende soorten op een rijtje. En vergeet niet: kijken mag, aankomen en plukken niet, want er heerst een plukverbod voor openbare domeinen in Vlaanderen.

Lien Lammens

De grote stinkzwam

Als er plots een onaangename geur op je afkomt tijdens een wandeling in het bos dan is de kans groot dat de grote stinkzwam in de buurt is. “Al moeten we ook niet overdrijven. Het heeft een nare geur, meestal ruik je hem vanop vijf meter afstand, maar het is nu ook niet dat je er misselijk van wordt”, zegt paddenstoelenexpert Wim Veraghtert van Natuurpunt. De paddenstoel trekt vliegen aan en heeft een ietwat erotische vorm.

En zelfs als je in staat bent om de geur te negeren, eet de paddenstoel toch maar niet op. De steel van jongere exemplaren zou volgens verschillende bronnen eetbaar kunnen zijn, maar een goed idee is het niet.

De gewone zwavelkop

Dit is misschien wel de meest gespottte paddenstoel in onze contreien. “Deze groeit vooral op dood hout of stronken en leeft in groep”, zegt Veraghtert. “Hij komt heel veel in tuinen voor, het lijkt dan dat ze gewoon in het gras groeien, maar meestal zit daaronder nog een wortel van bijvoorbeeld een afgehakte boom. Dus eigenlijk groeien ze dan daarop.”

Deze knalgele paddenstoel moet je alvast niet opeten. “Je krijgt er erge diarree van en hij smaakt bijzonder bitter.” Strikt genomen hebben we het over een giftige soort.

Gewone zwavelkop — © Shutterstock

De parelamaniet

Dit is het broertje van de veel bekendere vliegenzwam, je weet wel de schommelstoel van kabouter pinnemuts. “Ze zijn verwant met elkaar, alleen is deze minder mooi dan de vliegenzwam”, zegt Veraghtert. “Als je gaat kijken op hoeveel plaatsen de vliegenzwam en de parelamaniet voorkomt, dan zal die laatste hoger staan in de ranking.” Hun levenswijze, in de buurt van bomen zoals berken, is ongeveer hetzelfde.

Zijn naam heeft de zwam dan weer te danken aan ‘zijn blosje’ of lichtroze kleur wanneer hij om de een of andere reden gekneusd geraakt. Eten doe je maar beter niet want bij de groep van de amanieten bestaan er zowel eetbare als giftige soorten. De vliegenzwam bijvoorbeeld. “Als je die zwam opeet, word je vergiftigd en treden er neuropsychische symptomen op, beter bekend als het ‘myco-atropine syndroom’ of ‘pantherina-syndroom’.”

Parelamaniet.

De gewone Krulzoom

En toch is deze niet zo gewoon. Ten eerste is hij allesbehalve kieskeurig want hij houdt van zowat elke boom in onze contreien. Aan de andere kant heeft de zwam een gespleten persoonlijkheid: lang werd gedacht dat hij eetbaar was, maar dat is net niet het geval! “Bij sommige personen treedt een heel erg allergische reactie op”, aldus het Antigifcentrum. “Er vindt dan een hemolyse plaats (het afbreken van rode bloedcellen) met nieraantasting tot gevolg.” Omdat anderen dan weer geen reactie krijgen, staat hij ook bekend onder de toepasselijke naam Russische roulettezwam.

De valse hanenkam

“Deze zien we dit jaar bijzonder veel”, zegt Veraghtert. “En dat is het gevolg van een droge en hete zomer.” In principe is deze paddenstoel eetbaar maar toch werd er vaak melding gemaakt van diarree of maagproblemen na het opeten, niet doen dus. De paddenstoel komt eigenlijk overal voor: zowel in de buurt van loof- als naaldbomen en heeft een gele tot oranjekeurig hoedje.

Omdat hij vaak verward werd met de echte hanenkam, kreeg hij uiteindelijk de naam valse hanenkam.

Gele aardappelbovist

Normaal zijn deze alomtegenwoordig, maar die zien we momenteel amper. “Niet alle paddenstoelen reageren op dezelfde manier op het weer”, zegt Veraghtert. “Maar deze hoort normaal echt wel thuis in een lijstje van meest voorkomende paddenstoelen in Vlaanderen.”

De paddenstoel heeft zijn naam alvast niet gestolen. “Dit is echt zo’n plofpaddenstoel, zo van die aardappelen die je overal ziet.” Maar dan echt overal, want ze komen voor in de buurt van verschillende bomen en zelfs in parken. Ze opeten doe je dan weer niet want ze kregen de stempel ‘giftig’.

Gele aardappelbovist — © Shutterstock

Gewoon elfenbankje

“Dat is er ook eentje die zeer algemeen voorkomt bij ons”, zegt Veraghtert. “Dat zijn zo die dakpannetjes die je aan de zijkant van een (dode) boom vindt.” En ze mogen dan wel verschillende toepassingen hebben in de biotechnologie, daarom zijn ze nog niet eetbaar.

Het pluspunt van deze paddenstoel? Ze zijn niet aan een seizoen gebonden, je kan ze in al hun kleuren het hele jaar door bewonderen.

© Dirk Ottenburgs

Platte en gewone tonderzwam

Twee parasieten in één klap. Want dat zijn ze wel degelijk. Ze leven meerdere jaren aan de zijkant van verzwakte bomen en maken het leven van de boom daarbij onmogelijk. Eenmaal de boom naar de eeuwige jachtvelden vertrokken is, krijgt de paddenstoel de functie van saprofyt of opruimer.

Hét opmerkelijke verschil tussen de twee? Ongetwijfeld de sporenkleur. Bij de platte tonderzwam zijn de sporen roestbruin, bij echte tonderzwam zijn ze een stuk bleker. Giftig zijn ze niet, maar tegelijk zijn ze niet eetbaar.

Platte tonderzwam — © Shutterstock

Gewoon eikenbladzwammetje

“Deze groeien meestal gewoon op het strooisel in de bossen”, zegt Veraghtert. “De naam is hier een beetje misleidend. Het hoeft zeker niet altijd in de buurt van eiken te zijn.” In het algemeen leven ze van dood hout en materiaal, maar heel af en toe zetten ze een stapje naar het rijk der levenden.

Het hoedje heeft een gele tot bruinige kleur en lijkt wel een beetje vetzig. Giftig zijn ze niet meteen, vooral de steel, maar een culinaire lekkernij zijn ze allesbehalve. Laat ze net als hun soortgenoten staan en maak er alleen een foto van.

Helmmycena

“Deze groeit vooral op stronken en dode takken”, zegt Veraghtert. “Maar in een bos gebeurt het vaak dat er een tak half in de grond zit en dat er toch een doodhoutpaddenstoel schijnbaar op de grond groeit. Het is een soort die het liefst in groep leeft.”

Voor zijn soort, hij is lid van de mycenafamilie, is hij met zijn zes centimeter best groot. Het steeltje is donkerder dan de grijsbruine hoed en is best taai. Eenmaal gekneusd heeft deze paddenstoel een meelachtige geur maar in de pan horen ze niet thuis.